

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Suomen museoliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportista ”Kulttuurin aika on nyt ja aina: Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset seuraavalle hallituskaudelle”.

Museoliiton mukaan raportti kuvaa kulttuurialan tilannetta realistisesti ja selkeästi. Raportissa tuodaan esiin selvästi se, että ala on kärsinyt korona-ajan kokoontumisrajoituksista ja nyt on oikea aika kiinnittää huomiota koko kulttuurialan kasvuun ja menestyledellytysten takaamiseen. Raportilla lisätään ymmärrystä alan kehittämistyölle. Kulttuuria arvostetaan laajasti, mutta silti sen rahoitus jää jatkuvasti jälkeen muihin aloihin verrattaessa.

Museoliitto tarkastelee raporttia erityisesti museo- ja kulttuuriperintöalan näkökulmasta. Museotoimintaa raportissa sivutaan melko vähän, mutta samat näkökulmat koskevat monia luovan alan sektorin toimijoita. Esimerkiksi luvussa 3 mainittu toimintaympäristön digitaalustumisen on museoille tällä hetkellä erittäin ajankohtainen kysymys.

Kokonaisuutena on tärkeää, että kulttuuria ei käsitellä muusta yhteiskunnasta erillisenä. Kulttuuri on läsnä kaikessa ihmisten toiminnassa, eikä sitä voi rajata omaksi sektorikseen. Kulttuuri luo pohjaa kaikelle yhteiskunnalliselle toiminnalle, myös talouden ratkaisuille. Museot osana kulttuurin kenttää luovat hyvinvointia koko yhteiskuntaan ja kasvattavat yhteistä kulttuuri- ja tiedepääomaa.

Taloudellinen panostus kulttuuriin tuo monia hyötyjä yhteiskunnalle. Kulttuurialaan tehnyt taloudelliset panostukset antavat mahdollisuudet keskittyä alan perustoiminnan lisäksi

vaikuttavuuden kasvattamiseen. Valtion rahoitus toimii alalla erittäin tärkeänä vipuvartena, sillä se viestii myös yksityisille rahoittajille, että tällä toiminnalla on merkitystä.

Museot olivat erittäin kovassa nosteessa ennen koronapandemiaa ja niissä vieraili noin 7,6 miljoonaa kävijää vuonna 2019. Korona-aikana kävijämäärät vähenivät selvästi. Elpyminen on parhaillaan käynnissä, mutta se vaatii taloudellisia resursseja.

Elpymisvaiheessa ja sen jälkeen on hyvä huomata kulttuurikohteiden merkitys osana matkailua, johon Kulttuurimatkailun tiekartta on hyvä avaus. Museoilla ja muilla kulttuurikohteilla eri puolilla maata on potentiaalia toimia ympärivuotisinä alueellisinä matkailun vetonauloina. Taloustutkimuksen vuonna 2021 tekemän Valtakunnallisen kävijätutkimuksen mukaan yöpyvät museokävijät käyttivät rahaa kokonaisuudessaan matkaan liittyen 370 euroa. Museoissa rahaa käytetään noin 24 euroa.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

1. Lisätään kulttuurialan rahoitusta valtion talousarviossa ja valtion ja kuntien rahoituksen yhteisvaikutusta sekä kehitetään kannustimia yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi vahvistamaan kulttuurisektorin taloutta. (Luku 2)

2. Kunnat edistävät ja rahoittavat kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä osana sivistys-, hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikkaansa. (Luku 5).

3. Toteutetaan valtakunnallista ja paikallista kulttuuripolitiikkaa tukevia muita toimia. (Luku 5)

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

On tärkeää, että toimenpiteet sulautetaan osaksi rakenteita. Helpoiten se käy, jos tavoitteet saadaan osaksi hallitusohjelmaa kaudelle 2023-2026. Toimenpide-ehdotuksia on listattu opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi myös muiden ministeriöiden vastuualueille. On tärkeää, että kulttuuriala saadaan näkyväksi osaksi myös muiden hallinnonalojen toimintaa.

Kaikki alan keskusjärjestöt ovat varmasti mielellään mukana viemässä toimenpiteitä käytäntöön omalta osaltaan. Toivomme myös, että järjestöjen osaamista käytetään aktiivisesti hyödyksi, sillä järjestökentällä on omien alojensa vahva tuntemus nopeasti muuttuvassa yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kulttuuri- ja luovia aloja edustavan ministeriryhmän perustaminen tukee alan yhteistä kehittämistä sekä kulttuurialan huomioimista myös muualla kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

**Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kulttuuribudjetti prosenttiin on kulttuurialan pitkäaikainen tavoite. Olisi erinomaista, jos se toteutuisi alkavalla hallituskaudella.

**Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kulttuurialan koulutukseen panostaminen on tärkeää alan kilpailukyvyn takaamiseksi. Museoliitto toivoo, että humanistisen alan koulutuksen arvo nousee esiin entistä näkyvämmiin. Museoalalle tärkeää on erityisesti museologian oppiaineen tukemine

**Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Määräaikaiset työsuhteet ovat museoalallakin lähes enemmän sääntö kuin poikkeus. Sen sijaan freelancer-työtä on vähemmän kuin esimerkiksi esittävän taiteen sektorilla. Erilaisten toimeentulomuotojen yhtenäistäminen ja freelancereiden tulojen vakiinnuttaminen on erittäin tärkeää koronapandemian jälkeen.

Freelancereiden tilanteen parantamisen lisäksi huomiota olisi hyvä kiinnittää myös valtionrahoitukseen liittyviin kannustinloukkuihin. Osa museoista kokee, että valtionosuuksiin liittyy ehtoja, jotka eivät ole edullisia niille museoille, jotka hyödyntävät merkittävästi myös yksityistä rahoitusta.

**Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kulttuurin saavutettavuus on museoille tärkeä arvo. Koko Suomen kattava museoverkosto takaa sen, että lähes kaikkien suomalaisten on helppo osallistua museotoimintaan. On tärkeää, että kunnat ymmärtävät kulttuuriperinnön merkityksen ja mahdollisuudet monien kuntapalveluiden osana.

Rajavuori Tuuli
Suomen museoliitto ry